

Durruti i Che Guevara:

Buenaventura Durruti i Ernesto 'Che' Guevara formen part per sempre més de la mística dels moviments revolucionaris de tot el món. Però són també un bon exemple que la coherència genera problemes fins i tot entre utopistes.

Fa seixanta anys de la mort de Buenaventura Durruti i l'any que ve en farà trenta de la d'Ernesto "Che" Guevara. Al llarg d'aquest segle dos moviments populars han tingut una enorme transcendència mundial: la guerra d'Espanya —amb el que va tenir de revolució en el bàndol republicà— i la revolució cubana. Tots dos moviments van suscitar la implicació d'una bona part de la joventut de

valentia i dedicació. Però potser el mite s'ha menjat la història. Més enllà dels mites, la història de la seva vida i els motius de la seva lluita tenen similituds interessants.

Durruti. Buenaventura Durruti va morir al front de Madrid el 20 de novembre del 1936, ara fa seixanta anys. En el moment de la seva mort ja era un mite de l'anarcosindicalisme espanyol, i un punt de

tar l'ordre d'anar a Madrid, a un front més difícil, a una batalla per la qual la seva columna no estava prou preparada, ni en armes, ni en experiència militar. Va ser enterrat a Barcelona, com un heroi, davant desenes de milers de persones. La derrota de la República, la desfeta de l'anarcosindicalisme espanyol i els quaranta anys de dictadura han anat difuminant en la història la importància de Durruti. De l'home i del mite. Encara avui s'especula sobre la manera com va morir. Però tothom sap que ho va fer defensant les seves idees.

El Che. Ernesto "Che" Guevara va ser assassinat pels militars que l'havien fet presoner, al poblat de La Higuera, Bolívia, el 9 d'octubre de 1967, fa gairebé trenta anys. En el moment de la seva mort era un mite de la revolució cubana, dels moviments guerrillers llatinoamericans, i un punt de referència d'una bona part de la joventut d'esquerres de tot el món. El Che, aquell mes d'octubre, també era on havia de ser. Va ser conseqüent amb els seus ideals fins al final. En els últims temps de la seva vida, tot i gaudir d'una gran popularitat, havia esdevingut un personatge molest, incòmode, incontrolable per Fidel Castro i la Unió Soviètica. Abans d'anar a Bolívia havia fet informes i declaracions crítiques sobre el funcionament del socialisme a l'URSS i dels altres països. "El socialisme econòmic, sense la moral revolucionària no m'interessa... Si el socialisme es despreocupa de la consciència pot ser un sistema de repartiment, però mai una moral revolucionària",

Tots dos van morir ai front. A tots dos, la història els reconeix valentia i dedicació. Però potser el mite s'ha menjat la història.

Durruti s'adreça als seus homes de la Columna Durruti, en marxa cap a Madrid. En els últims temps de la seva vida, tot i gaudir d'una gran popularitat, havia esdevingut un personatge molest pels altres dirigents anarcosindicalistes.

la seva època. El fenomen de les Brigades Internacionals és un cas insòlit en la història i demostra fins a quin punt les idees per les quals hom lluitava a Espanya mobilitzaven els ciutadans de tot el món. La influència de Fidel Castro i de la revolució de Cuba és innegable, i la mitificació popular del Che n'és un exemple obvi.

Dues figures han estat decisives en la projecció internacional d'aquests dos moviments. A Espanya, Buenaventura Durruti, i a Cuba, com ja hem dit, Ernesto Che Guevara. Tots dos van morir al front. A tots dos, la història els reconeix

referència d'una bona part de la joventut antifeixista de tot el món. Aquell 20 de novembre Durruti era on havia de ser. Va ser conseqüent amb els seus ideals fins al final. En els últims temps de la seva vida, tot i gaudir d'una gran popularitat, havia esdevingut un personatge molest, incòmode, incontrolable pels altres dirigents anarcosindicalistes. Abans de ser destinat a Madrid, des del front de l'Ebre, s'havia barallat sovint amb els dirigents de la rereguarda reclamant més armes i mitjans per a combatre. Mai no va aconseguir el suport que necessitava. Tot i així, va aca-

motius de la seva lluita tenen similituds interessants

la sang de la revolució

havia dit. A la selva boliviana li va mancar el suport humà, d'armament i logístic que li havien promès els comunistes bolivians, i va perdre els contactes amb Cuba. Tot i així, ell i els seus homes es van enfrontar amb l'exèrcit bolivià fins a l'últim moment, conscients de les poques possibilitats que tenien. Va ser capturat i mort al cap de poques hores. El seu cos ha desaparegut. Els militars bolivians li van tallar les mans. Van guardar gelosament la prova que l'havien matat. El mite era perillós. El cos també. Encara ara es fan excavacions en aquella zona per localitzar-lo. La seva mort va engrandir el mite, dins i fora de Cuba, fins a convertir-lo en un símbol tòpic de la mercotècnica juvenil. La utilització del mite ha aconseguit de fer oblidar la persona. Encara hi ha qui el busca, qui vol saber on és el seu cos. Però tothom sap que va morir lluitant per les seves idees.

Vides diferents. Ni Buenaventura Durruti ni el Che Guevara no eren militars de formació, però acaben essent importants caps militars, i moren en combat, enfrontats amb autèntics exèrcits. Tots dos acaben lluitant en condicions extremadament difícils, sense rebre l'ajuda que els calia. Es troben en vies sense sortida. Només poden tirar endavant.

A part aquest núvol de circumstàncies coincidents que envolten els últims anys de Durruti i del Che, no es poden establir paral·lelismes rigorosos entre el que tots dos van significar políticament a la seva època. Seria manipular la història. Són dues vides diferents. Tant per elles mateixes, com pel seu context històric i polític. Durruti és un dels protagonistes de la lluita anarquista de l'Espanya del primer terç de segle. Che Guevara és un dels protagonistes de la lluita guerrillera anti-

dictatorial i antiimperialista de la dècada dels 60.

Eren d'origen social ben diferent. El Che, de bona família burgesa argentina, va estudiar Medicina a la universitat i va iniciar la seva activitat política quan va conèixer Fidel Castro a Mèxic, quan es preparava la revolució cubana. Durruti era fill de família obrera de Lleó. De molt jove va començar a treballar de mecànic i va participar en lluites sindicals des del primer moment. Abans de convertir-se en un líder popular va viure una intensa història d'atracsaments, sabotatges i més accions polítiques violentes en què no van faltar morts, a Espanya, a França i a Llatinoamèrica.

Més paral·lelismes. De tota manera, si ens cenyim a la seva personalitat de revolucionaris, i a la seva actitud conseqüent fins a la mort, és possible de trobar molts

La cavalleria revolucionària avança implacable a Cuba. Che Guevara fou un dels líders de la revolució cubana, però aviat va abandonar els càrrecs institucionals que havia assumit per continuar la seva lluita guerrillera en altres indrets. (Foto: Raúl Corrales)

L'HOME D'ACCIÓ

Durruti, seixanta anys d'oblit

El dia 20 de novembre de 1936 Buenaventura Durruti (Lleó, 1896) moria defensant Madrid de les tropes franquistes. La procedència de la bala que va posar fi a la seva vida no s'ha aclarit mai. Hi ha diverses versions: que va relliscar i se li va disparar l'arma, que el tret va sortir accidentalment del fusell d'algun dels companys, que el va matar algun dels seus milicians intencionadament, que va ser un franquista infiltrat, que va ser un comunista, que el tret va venir de les línies enemigues, que era una bala perduda... Algunes d'aquestes teories són més versemblants que no unes altres, però la veritat difícilment se sabrà.

El 23 de novembre es va celebrar a Barcelona el seu funeral, al qual van assistir desenes de milers de persones. Durruti ja era un mite en vida. En aquesta ciutat, quatre mesos abans, el 19 de juliol, Durruti havia estat un dels líders del moviment popular, bàsicament impulsat per la CNT-FAI, que va derrotar els militars revoltats contra la República. Però aquesta victòria, per a ell i per als anarquistes, era només el començament, el punt de partida d'un moviment revolucionari que tenia per objectiu la fi del capitalisme i l'establiment del comunisme llibertari. Cinc dies després d'aquell 19 de juliol,

ARXIU

Durruti marxava cap a l'Aragó al capdavant de tres mil milicians, la mítica Columna Durruti, la primera formació de voluntaris que va organitzar el Comitè de Milícies Antifeixistes. Amb la idea que s'havia de fer alhora la guerra i la revolució, la Columna Durruti va col·lectivitzar terres i propietats pels pobles on va passar camí del front.

Fins aquell moment, el nom de Durruti, juntament amb els d'Ascaso i Garcia Oliver, s'associava amb el sector més radical i combatiu de l'anarcosindicalisme espanyol, però des d'aleshores, esdevingué mític a tot el món com a capdavanter en la guerra contra el feixisme.

La seva mort al front de Madrid, presentada per tothom com heroica, va completar el caràcter mític de la figura de Durruti. Però, a partir de la derrota de la República l'any 39 i de la decadència del moviment anarquista, el seu nom s'anirà oblidant. X. M. / C. S.

RAÚL CORRALES

Dalt, marxa triomfal al Malecón de l'Havana. A l'esquerra, Durruti i la seva companya, Emilienne, el 1938.

Les morts de Durruti i el Che van ser la fi de l'esperança de molts dels seus seguidors. Ells eren el motor i impuls d'una idea.

punts de coincidència entre ells, sobretot des que es converteixen en líders revolucionaris d'una gran popularitat.

Després de la victòria del 19 de juliol a Barcelona, Durruti no s'ho va pensar dues vegades. En pocs dies sortia cap al front d'Aragó amb una columna de milicians per lluitar contra les tropes feixistes. Pel camí, no va perdre el temps. Va proclamar el comunisme llibertari per tots els pobles on passava, requisava terres als propietaris i engegava les col·lectivitzacions. Per ell, calia posar en pràctica la idea: lluitar contra el feixisme i fer la revolució.

Che Guevara, després del triomf de la revolució cubana, l'1 de ge-

ner del 59, va ser nomenat president del Banc Nacional i, posteriorment, ministre d'Indústria, però se'n va cansar. Va viatjar per tot el món fent d'ambaixador volant de Fidel. Va conèixer la realitat dels països socialistes. Era la figura internacional de la revolució, però també se'n va cansar. Els despatxos no feien per a ell, i allò que veia no li agradava. Va adoptar un punt de vista crític respecte al socialisme que havia observat en el poder i va denunciar l'imperialisme soviètic. Va creure que el seu camí era exportar la revolució, fomentar les guerrilles als països del tercer món. Al Congo va fracassar de forma kafkiana. En una carta a Fidel, comentava: "Cada dia apareixen més idiotes que només es preocupen pel seu benestar. Aquí falten superhomes". Després ho intentà a Bolívia. La seva idea era crear un focus guerriller que s'estengués per Llatinoamèrica, una mena d'escola de guerrillers, que alhora lluités contra la dictadura. Els qui li van prometre ajut i suport el deixaren sol. I va tornar a fracassar.

Les morts de Durruti i Che Guevara van ser la fi de l'esperança de molts dels seus seguidors. Ells

eren el motor i l'impuls d'una idea que només semblava possible, si ells hi eren per a dur-la a la pràctica. Mort Durruti, poc després es va deixar de parlar de revolució al bàndol republicà. Els comunistes dirigits des de Moscou van iniciar una política repressiva contra els sectors més revolucionaris de l'anarquisme.

Durruti, el que representava, les seves opinions i els seus objectius, eren molestos a la Unió Soviètica. El Che, el que representava, les seves opinions i els seus objectius, també ho eren. Una vegada ells desapareguts, s'eliminaven obstacles.

Tots dos estaven totalment convençuts del paper que feien, de la seva força i de les seves possibilitats. Comptaven amb el suport popular. No eren autocrítics. Moltes de les seves idees, salvant les distàncies ideològiques que hi ha entre l'un i l'altre, podrien ser qualificades avui de visionàries i romàntiques, però el que no es pot negar és que els seus objectius eren fruit d'un cúmul de circumstàncies històriques i van ser defensats per molta gent. No eren els únics que creien possibles aquells ideals revolucionaris. No estaven sols. I això, potser, els va fer sentir-se invencibles.

També tenen en comú una certa mística revolucionària. Per ells la revolució no és el fet concret de prendre el poder. Creuen en la revolució com una transformació permanent de la manera de viure. El Che havia dit: "El veritable revolucionari és guiat per grans sentiments d'amor". I Durruti: "Sempre hem viscut de la misèria i ens hi acomodarem durant un temps. Però els obrers són els únics productors de riquesa. Som nosaltres, els obrers, els qui fem marxar les màquines de les indústries, els qui traïem el carbó i els minerals de les mines, els qui construïm les ciutats... Per què no hem de construir, i encara en millors condicions, per substituir el que hem destruït? Les ruïnes no ens fan por. Sabem que no heretarem sinó ruïnes, perquè la burgesia intentarà d'arruïnar el món en l'última fase de la seva història, però a nosaltres

TESTIMONI

L'últim guerriller

EL TEMPS publicarà la setmana que ve, en exclusiva, una extensa entrevista amb Dariel Alarcón Ramírez, "Benigno", un dels tres únics homes del Che que van poder fugir de Bolívia després de la desfeta de la guerrilla. El seu testimoni té un gran valor sobre la vida de la guerrilla a la selva, sobre la personalitat del Che i per a saber com el van capturar i matar. Benigno fa nou mesos que viu exiliat a París, després de trencar amb el règim cubà, en el qual havia tingut càrrecs elevats.

Per ells la revolució no és el fet concret de prendre el poder. Creuen en la revolució com una transformació permanent.

no ens fan por les ruïnes perquè portem un món nou en els nostres cors".

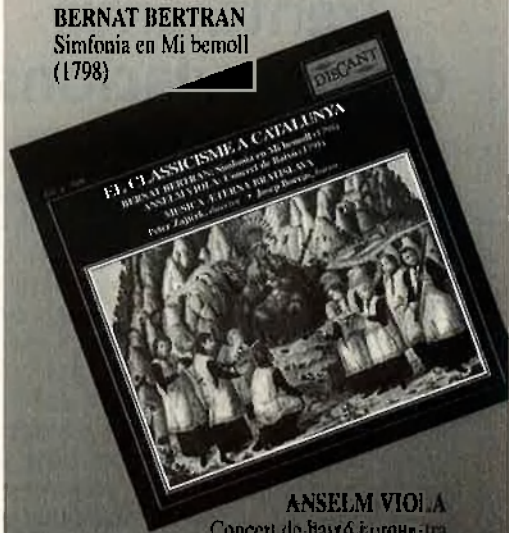
Cèsar Vidal, un dels biògrafs de Durruti, assegura: "com en el cas de Che Guevara, la visió de l'anarquista lleonès va apel·lar a una violència revolucionària que pogués enderrocar les societats existents i, sobre les seves cendres, crear un món nou. Tanmateix el resultat final en tots dos casos -i en tants altres de similars- no va ser aquest, sinó un utopisme irreal de les esquerres, la seva disgregació per efecte de la repressió, i la paralització de possibles reformes socioeconòmiques".

Mitificació. Els mites de Durruti

DISCANT

EL CLASSICISME A CATALUNYA

BERNAT BERTRAN
Simfonia en Mi bemoll
(1798)

ANSELM VIOIÀ
Concert de baixó i orgue i tra
(1791)

MUSICA AETERNA BRATISLAVA

Josep Borràs, baixó
Peter Jajčec, director

DISCANT CD-E 1005

Un exponent insòlit del patrimoni musical del segle XVII

NOVETAT DESEMBRE 1996

Recorden els 4 primers discs de DISCANT:

CD-E 1001
L'ORGUE DE LA CATEDRAL DE BARCELONA
Vila, Prandián, Elie, Cabanille, Casanova, Morice, Casanova
MONTSERRAT TORRENT, orgue

CD-E 1003
P. ANTONI SOLER
6 Concerts per a dos teclats
MONTSERRAT TORRENT, orgue
MARIA LLUISA CORTADA, clavicembal

CD-E 1002
O MAGNUM MYSTERIUM
Composicions del Cicle de Nadal i de Sant Joan Santa
SCHOLA GREGORIANA DE BARCELONA
Director: RAMON MORAGAS

CD-E 1004
ESCOLA DE MONTSERRAT
A. Vioia, P. Jajček, A. Soler
MARIA LLUISA CORTADA, clavicembal
Amb la col·laboració de l'Escola de Música

Distribució:

harmonia mundi ibèrica s.a.
Avda. Pla del Vent, 24 08970 SANT JOAN DESPI
(Barcelona)
Tel. (93) 373 10 58 Fax (93) 373 67 64

Un segell de qualitat promogut per

EUROCONCERT

Amb la col·laboració de

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

EL MITE ROMÀNTIC

La mort del Che: trenta anys d'especulacions

El comandant Ernesto Che Guevara (Rosario, Argentina, 1928) va morir a La Higuera, Bolívia, el 9 d'octubre de 1967, per efecte dels trets d'un militar de l'exèrcit bolivià. Les últimes paraules que va dirigir a qui havia de posar fi a la seva vida foren: "Calma't, simplement mataràs un home". L'ordre d'executar el guerriller va ser donada pel govern de Bolívia, en contra, pel que sembla, de la voluntat de la CIA. L'agent Félix Rodríguez, destinat aleshores a la selva boliviana per capturar-lo, i una de les últimes persones que va parlar amb ell, sempre ha manifestat que ell va intentar per tots els mitjans d'impedir-ho.

La CIA volia el Che viu per poder-lo interrogar i, a la vegada, demostrar al món la ingerència del règim de Castro en la regió. El govern bolivià, en canvi, tenia por de la repercussió internacional que podia provocar el fet de tenir el Che empresonat a l'espera de judici. De fet, feia uns mesos que havien detingut Régis Debray, el jove intel·lectual francès que col·laborava amb la guerrilla, i estaven desbordats per l'allau de periodistes i per les moltes pressions internacionals que rebien reclamant la seva llibertat.

Hi ha hagut moltes especulacions sobre les causes que van portar l'exèrcit bolivià a localitzar i capturar el Che. Però tot sembla indicar que la CIA i el govern bolivià sabien de feia temps on era. A mesura que els enfrontaments entre la guerrilla i l'exèrcit s'anaven intensificant els bolivians tenien moltes possibilitats de localitzar-lo. Feien detencions, hi havia desertors, visites a la selva de periodistes "curiosos", etc. També sembla que més d'un camperol, en canvi de la recompensa, va donar pistes sobre el pas dels guerrillers per aquelles terres. "Val a dir que ens tenen previstos a través de Ràdio Bemba (popularment, a Cuba, rumors de boca en boca)", va escriure el Che en el seu diari. L'última notícia apareguda sobre el fet són les declaracions de la filla del Che, Aleida Guevara, trentacinc anys, que treballa de pediatra a Cuba, acusant Régis Debray d'haver parlat més del compte després de ser detingut. Aquesta acusació ha estat qualificada per Debray de calúmnia castrista. X. M. / C. S.

OSVALDO SALAS

'Celia' (1968). Des que el Che va morir, el seu mite ha estat molt utilitzat.

i del Che han estat alimentats pels seus propis companys, que sempre els han posat com a exemples de valor i de dedicació.

Frederica Montseny, quan Dur-

me d'acció, sortia al carrer a lluitar i sempre es trobava on el perill era més gran".

Fidel Castro, amic i company del Che des de mitjan anys 50, va poder influir en la seva discutida decisió d'anar a Bolívia, en un moment en què entre tots dos hi havia importants divergències ideològiques. Des que el Che va morir, la seva figura i el seu mite han estat desmesuradament utilitzats pel règim cubà com una arma de propaganda política.

Al pròleg del *Diario del Che en Bolívia*, publicat l'any 1968, Fidel Castro escriu: "El Che no va sobreviure a les seves idees, però va saber fecundar-les amb la seva sang. (...) L'exemple del Che il·luminarà les consciències i presidirà la lluita dels pobles de l'Amèrica Llatina, perquè el seu crit heroic arribarà fins a l'orella receptiva dels pobres i explotats pels quals va donar la vida, i s'allargaran molts braços per agafar les armes i conquerir l'alliberament definitiu".

Durruti i el Che sabien que la revolució no s'acabava amb les primeres victòries. Aleshores i després, molts més se n'han convençut, també, i ho han demostrat donant la vida. Durruti i el Che van arribar tan lluny com van poder, i n'hi haurà més que continuaran la seva lluita.

Xavier Montanyà
Carles Serrat

Els mites de Durruti i del Che han estat alimentats pels seus propis companys, que els han posat com a exemples.

ruti va morir, era ministra de Sanitat del govern de la República. Va ser un dels dirigents anarquistes a qui s'atribueix la discutida decisió d'enviar Durruti al front de Madrid. Cap als anys 70, va declarar: "Per nosaltres no és ni un heroi ni un messies. No necessitem ni *jefes* ni *caudillos*. Això no existeix entre els anarquistes. El paper de Durruti no pot interpretar-se com un culte a l'heroi. Tenia una certa dignitat i un cert valor sense els quals és impossible de viure. En els nostres dies, el Che Guevara ha fet un paper molt semblant. Durruti no era un teòric, no era dels qui seuen en un escriptori mentre els altres lluiten. Era un ho-